

Hans Hedtofts tale ved Rigsdagens åbning

Taler

Hans Hedtoft
Statsminister

Dato

5. oktober 1948

Sted

Christiansborg

Efter at Hans Majestæt Kongen har åbnet denne ordentlige rigsdagssamling, skal jeg på ministeriets vegne tillade mig at fremsætte nogle udtalelser om de retningslinier, efter hvilke ministeriet agter at virke og søge samarbejde med rigsdagen i denne samling.

Ministeriet lægger vægt på, at Danmark deltager i det internationale samarbejde og påtager sig det arbejde og de opgaver, der naturligt følger af vort lands stilling som en af De Forenede Nationer.

Man vil bestræbe sig for at fremme det nordiske samarbejde efter de retningslinier, der har nedfældet sig under drøftelserne mellem de nordiske landes regeringer, senest i Stockholm den 8. og 9. september i år.

Med hensyn tilordningen af forholdene i Sydslesvig vil ministeriet fortsat se det som sin opgave at gennemføre den politik, der har fundet tilslutning hos et betydeligt flertal i rigsdagen, og hvis hovedlinier er angivet i noten af 19. oktober 1946 og vort memorandum af 31. Januar 1947. Det er med stor tilfredsstillelse, at ministeriet har modtaget underretning om, at den britiske militærregering har meddelt politisk anerkendelse til den af dansksindede sydslesvigere oprettede uafhængige organisation "Den Sydslesvigske Vælgerforening", således at vælgerforeningen ved fremtidige valg i landsdelen vil kunne virke på lige fod med de øvrige politiske partier. Den britiske regering har stillet i udsigt, at den vil modtage en delegation bestående af en repræsentant for hvert af rigsdagens fire store politiske partier med udenrigsministeren som formand til en mundtlig orienterende drøftelse af det sydslesvigske spørgsmål. Konferencen ventes at ville [SIC] træde sammen i London den 18. d. m.

Spørgsmålet om hjemsendelse af de tilbageværende tyske flygtninge i Danmark har udsigt til at blive løst. Af de ca. 220000 tyske flygtninge, som i krigens sidste

måneder mod de danske myndigheders protest blev ført til Danmark, var der i begyndelsen af september endnu 45000 her i landet. Imidlertid er den amerikanske og den britiske militærregering i Tyskland gået ind på at modtage ca. 25000 af disse flygtninge i den amerikanske og britiske besættelseszone. Den franske regering har nylig indvilliget i at tage imod yderligere 15000 tyske flygtninge i den franske zone. Det er med den største tilfredshed, at regeringen imødeser hjemsendelsen af disse betydelige flygtningekontingenter. Gennem de modtagne tilsagn er der åbnet mulighed

i for at få fjernet den tyngende byrde, som tilstedeværelsen af disse flygtninge nu i halvfjerde år har betydet for det danske samfund.

Ministeriet vil fortsat deltage i det internationale økonomiske samarbejde, som finder sted med henblik på at fremme den økonomiske genopbygning og sikre en bedre samordning af landenes økonomi. Der vil i denne samling blive forelagt forslag til beslutning om tiltrædelse af overenskomsten om oprettelsen af en international handelsorganisation, Havana-overenskomsten. Det er dog ikke tanken at deponere tiltrædelsesdokumentet hos De Forenede Nationers generalsekretær, før de lande, der har særlig betydning for verdenshandelen, har tiltrådt overenskomsten. Ministeriet har på forespørgsel fra de lande, der har undertegnet den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel, afsluttet i Genève i oktober 1947, meddelt, at Danmark vil være interesseret i at deltage i de toldforhandlinger, der vil finde sted i det kommende år mellem disse lande og de lande, der agter at tiltræde denne overenskomst. Man vil i overensstemmelse med overenskomsten om oprettelsen af organisationen for europæisk økonomisk samarbejde, der har til opgave at tilrettelægge de spørgsmål, der står i forbindelse med Marshallhjælpen fra Amerikas Forenede Stater, og som Danmark tiltrådte i sommeren 1948, fortsat deltage i bestræbelserne for at fremme den økonomiske genopbygning i Europa.

Det er ministeriets ønske at føre forsvarssagen frem til en løsning, der kan samle det danske folk.

Arbejdet i forsvarskommissionen vil man bestræbe sig for at få bragt til snarlig afslutning. Ministeriet må imidlertid i denne sammenhæng tillægge de løbende forhandlinger mellem de skandinaviske lande om militært samarbejde væsentlig betydning.

Den påbegyndte genopbygning af forsvaret vil, medens forsvarskommissionen arbejder, blive fortsat, og forslag om nødvendige bemyndigelser vil blive fremsat.

Den nye ordning af Færøernes stilling som et selvstyrende folkesamfund i det danske rige blev fastlagt ved loven af 23. marts 1948. Den i denne lov omtalte forvaltning, landsstyret, er nu oprettet; det består af en formand – lagmanden – og tre andre af lagtinget valgte medlemmer. Til lagmand for indeværende lagtingsperiode valgtes den mangeårige folketingsmand Andreas Samuelsen.

I henhold til hjemmestyreloven har det særlige færøske flag fået Hans Majestæt Kongens godkendelse, og der er ved kgl. resolution givet tilladelse til, at dette flag også kan anvendes i de øvrige dele af riget. Lagtinget har vedtaget, at hjemmestyret skal overtage en række af de i loven på liste A opførte sager og sagområder. Dette gælder dog i det store og hele ikke sundhedsvæsenet, sociallovgivningen, skolevæsenet og havnene. De omfattende administrative opgaver, som hjemmestyret har overtaget, rejser en række praktiske problemer og kræver forudsætninger med hensyn til lagtingsbevillinger, administrationspersonale o. s. v. I adskillige tilfælde må derfor overtagelsen ske, efterhånden som disse ting er i orden og de nødvendige forhandlinger med den hidtidige administration er ført.

Repræsentanter for regeringen har i sommer i Thorshavn med landsstyret gennemgået disse spørgsmål for at hjælpe til at tilrettelægge behandlingen af overtagelsessagerne og føre forberedende forhandlinger på områder, der ikke er overtaget af hjemmestyret og derfor er undergivet statsmyndighedernes administration. Forhandlingerne, der har været præget af forståelse og samarbejdsvilje, fortsættes for øjeblikket i København mellem en færøsk delegation og et her nedsat embedsmandsudvalg.

Der har været enighed om, at man for en del områders vedkommende må betragte dette finansår som et overgangsår, i hvilket der kan gøres brug af givne bevillinger, selvom disse for fremtiden skal udgå af finansloven. Man vil fra ministeriernes side yde de færøske myndigheder al mulig teknisk assistance. Lovforslag kan forventes fremsat bl.a. om ajourføring af sociallovgivningen og folkeskolens lønninger med passende fordeling af udgifterne på staten og det færøske samfund.

På de af de grønlandske landsråd den 4. og 5. august 1948 afholdte møder, hvori statsministeren, formanden for rigsdagens grønlandsudvalg, landstingsmand Stegger Nielsen, og landstingsmedlem fru Lisbet Hindsgaul deltog, udtaltes et enstemmigt ønske om, at spørgsmålene både om Grønlands styrelse og om den fremtidige erhvervsøkonomiske udvikling blev taget op til undersøgelse med henblik på at styrke båndet mellem det danske og det grønlandske folk og at gøre grønlænderne bedre egnede til som frie og ligeberettigede medlemmer af vort fælles samfund at udnytte de muligheder, Grønland frembyder.

For at imødekomme dette ønske agter ministeriet snarest at nedsætte en kommission med repræsentanter for det grønlandske folk, rigsdagen og de danske myndigheder samt særligt sagkyndige.

Det i forrige rigsdagssamling forelagte, men ikke gennemførte lovforslag om en mindededag for Danmarks befrielse vil blive genfremsat.

I forfatningskommissionen vil ministeriet søge enighed tilvejebragt om en forfatningsændring, der sikrer 21 års valgretsaldern og fjerner urimeligheden idet nuværende tokammersystem.

Hvad de økonomiske forhold angår, vil ministeriet fortsat se det som sin hovedopgave i nært samarbejde med repræsentanter for erhvervenes og arbejdernes organisationer og forbrugerne at søge genopbygningen fremmet.

Til støtte for tilrettelæggelsen af den økonomiske politik vil man også for året 1949 søge landets hele økonomiske stilling klarlagt i et nationalbudget.

Den målbevidste konsolidering af landets valutastilling, som har fundet sted i det sidste år, har sammen med den gode høst og Marshallhjælpen bidraget til en bedring af Danmarks økonomiske situation. Genopbygningen er dog langt fra tilendebragt. Situationen er fortsat den, at den samlede betalingsbalance viser underskud, ligesom investeringernes omfang er utilstrækkeligt til den genrejsning af landets produktions- og konkurrenceevne, der må være et af genopbygningens mål. Der må fortsat tages hensyn hertil ved udformningen af den økonomiske politik.

Det er ministeriets faste hensigt, at alle af krigen fremkaldte restriktioner og rationeringer skal afskaffes så hurtigt som muligt i den takt, som

genopbygningen og fremgangen i det økonomiske liv angiver. Krigsrestriktionerne blev gennemført under et omfattende politisk og erhvervsmæssigt samarbejde, og det er ministeriets håb, at der vil kunne opnås et tilsvarende samvirke om tempoet i og formerne for restriktionernes afvikling. Det har særligt i de sidste måneder været muligt at afskaffe en række tyngende restriktioner og rationeringer, og i andre tilfælde er rationerne blevet forhøjet. I nær fremtid vil en række eksportforbud kunne hæves, ligesom forhandlinger er i gang om visse lempelser på importområdet. Som vilkårene larmer sig for den internationale samhandel, er betingelserne for en omfattende ophævelse af importreguleringerne dog endnu ikke til stede. Hertil kommer, at Danmarks valutagæld til England yderligere må nedbringes i det kommende år i overensstemmelse med den tilkendegivelse, der herom er fremsat under de seneste dansk-engelske handelsforhandlinger. Iøvrigt må den urolige verdenspolitiske situation opfordre til agtpågivenhed og varsomhed i hele den økonomiske politik.

Ministeriet må finde det rigtigt fortsat at søge tilvejebragt et overskud på statens finanser til afvikling af efterkrigsårenes store ekstraordinære udgifter. Ved hjælp af allerede gældende love vil saneringen af pengevæsenet blive fortsat, ligesom Marshallplanen også i denne henseende vil blive af betydelig virkning. Under de givne forhold vil man ikke finde det påkrævet som led i saneringen at foreslå nye langfristede statslån.

Ministeriet lægger vægt på, at forvaltningskommissionens arbejde videreføres, således at en forenkling og modernisering af statsadministrationen gennemføres, samtidig med at den lokale administrations beføjelser udvides i det omfang, praktiske hensyn og saglige grunde gør det forsvarligt.

Ministeriet forventer, at skattekommissionen på vigtige områder vil kunne tilendebringe sit arbejde i løbet af den kommende rigsdagssamling, og man agter derefter snarest gørligt at forelægge rigsdagen forslag til revision af vor skattelovgivning. Det er imidlertid hensigten forinden at fremkomme med forslag til aktuelle ændringer i udskrivningsreglerne for derigennem at tilvejebringe en skattenedsættelse for de lavere indtægtsgrupper. Dette vil blive søgt opnået ved en forhøjelse af de gældende fradrag, der er ;graderet efter forsørgerstilling og bopæl, samt ved en revision af skalaens satser. Man overvejer desuden at foreslå de gældende børnefradragserstatet af kontante børnetilskud.

Ministeriet vil endvidere fremsætte forslag til ændringer i lovgivningen om skat til erhvervskommunen, ligesom man efter afslutningen af de stedfindende drøftelser om brugsforeningsbeskatningen vil fremsætte forslag om ændringer i denne.

Forslaget til revision af lov om grundstigningsskyld vil blive genfremsat.

I den nærmeste fremtid vil der fremkomme forslag til lov om vareforsyning og erhvervsøkonomiske foranstaltninger, idet den nugældende lov udløber til nytår. Rugbrødsrationeringen agtes ophævet, og i forbindelse hermed vil der blive fremsat forslag om en brødrabatorning til afløsning af den nugældende tilskudsordning. Endvidere vil der blive fremsat forslag til lov om nedsættelse af en kommission til overvejelse af spørgsmålet om øget kontrol med monopoler og truster, og desuden vil der i samråd med rigsdagens partier blive nedsat en kommission vedrørende mælkeloven.

Der vil blive fremsat forslag til ny lov om udbyttebegrænsning. Fra det af handelsministeriet med henblik på en revision af lukkelovgivningen nedsatte udvalg ventes i løbet af kort tid en betænkning, hvorefter der vil fremkomme forslag til en ny lov til afløsning af den midlertidige lov, der udløber 31. marts 1949. Ligeledes vil der blive fremsat forslag om forlængelse af prisloven.

Forslaget om sømandsuddannelse vil igen blive forelagt rigsdagen.

Gennem det nyoprettede ministerium for byggeri og boligvæsen er byggeriet søgt fremmet mest muligt. Man har af hensyn til bolignøden i første række lagt vægt på boligbyggeriet, men tillige tilstræbt at iværksætte et betydeligt erhvervsbyggeri og det strengt nødvendige offentlige byggeri.

Som grundlag for ministeriets arbejde blev der i forbindelse med udarbejdelsen af national budgettet opstillet et bygge- og anlægsbudget, hvori man efter de foreliggende oplysninger om den forhåndenværende mængde materialer og arbejdskraft lagde et program for årets byggevirksomhed. Bestræbelserne blev sat ind på så hurtigt som muligt at få færdiggjort det byggeri, der var under udførelse ved ministeriets oprettelse. Samtidig blev der overalt, hvor der var tilstrækkelig arbejdskraft til stede, sat nyt byggeri i gang i takt med færdiggørelsen.

Det er i første halvår af 1948 lykkedes at få fuldført ca. 8500 lejligheder eller mere end dobbelt så mange som i den tilsvarende periode i 1947. Der er ligeledes en betydelig stigning i det fuldførte fabriks- og landbrugsbyggeri.

Ministeriet agter at fortsætte den hidtil førte byggepolitik for i fuldt omfang at genskabe byggeriets normale rytme. I den nærmeste fremtid vil der blive opstillet et foreløbigt byggeprogram for det kommende år. Man vil her som hidtil lægge hovedvægten på boligbyggeriet og det nødvendigeste erhvervsbyggeri, men der må tillige under hensyn til befolkningsudviklingen bl.a. regnes med en udvidelse af skolebyggeriet.

Det stadigt stigende omkostningsniveau og knapheden på arbejdskraft i visse byggefag vil man søge modvirket ved en rationalisering af byggeriet. De umiddelbart efter ministeriets tiltrædelse påbegyndte forsøg på at overvinde de tekniske vanskeligheder ved gennemførelse af vinterbyggeri vil blive fortsat i den kommende vinter.

På grundlag af betænkninger fra to embedsmandsudvalg vil der blive fremsat forslag om en revision af lejelovgivningen.

Forslagene til lov om regulering af bymæssige bebyggelser og til lov om ændringer i byplanloven vil blive genfremsat.

For landbrugsministeriets vedkommende vil en række lovforslag, der ikke nåede at blive færdigbehandlet i sidste rigsdagssamling, blive genfremsat. Dette gælder således lovforslag om vandløb, om landvæsensretter, om landbrugsejendomme, om udstykning og sammenlægning af faste ejendomme og om brug af huse på landet. I tilslutning hertil vil fremkomme forslag til ændrede love om opførelse af arbejderboliger på landet og om udlån til landarbejderboliger. Desuden vil fremkomme forslag om forlængelse af en række love, herunder loven om ydelse af statstilskud til forbrugerpriserne på mælk og flæsk.

De nugældende midlertidige fiskerilove vil blive foreslået forlænget med forskellige mindre ændringer under hensyn til, at det nedsatte udvalg næppe afgiver betænkning om nye fiskerilove før tidligst i efteråret 1949.

Spørgsmålet om kvalitetskontrol med fisk og fiske varer, foranstaltninger til

videre udvikling af fiskeindustrien, rationalisering af fiskesalget paa hjemmemarkedet og en ændret form for støtte til nybygning af fiskerfartøj er er genstand for nærmere undersøgelse i fiskeriministeriets arbejdsudvalg. Lovforslag herom kan ventes fremsat.

På undervisningsministeriets område agtes fremsat lovforslag om folkeskolens styrelse og tilsyn og om statsunderstøttede biblioteker. Der vil i nærmeste fremtid blive nedsat en kommission vedrørende ungdomsskolen for ufaglærte og de dertil grænsende frie skoleformer. Spørgsmålet om støtte til videnskaben agtes taget op paa foranledning af den af videnskabskommissionen nu afgivne betænkning.

Det er ministeriets opfattelse, at reglerne om valg til menighedsrådene bør ændres, således at der ikke skal ske særlig tilmelding til kirkelige valglistes. Endvidere finder man det ønskeligt, at der gennemføres visse ændringer i indstillingsreglerne angående besættelse af præsteembeder. Forslag herom vil blive fremsat. Der vil ligeledes fremkomme lovforslag angående den sønderjyske præstegårdsjord, sigtende på fremskaffelse af tillægsparcer til de små husmandsbrug og på fremme af en bedre jordfordeling.

Det strafferetlige opgør efter besættelsen vil fortsat blive søgt fremmet og afviklet med henblik på hurtigst at føre de flest mulige af de dømte tilbage til det arbejdende samfund, ligesom man vil søge gennemført foranstaltninger, der kan råde bod på de følger, som domstolenes belastning med de ekstraordinære sager har haft for behandlingen af de ordinære retssager.

Forslag til lov om udlændinges adgang til at erhverve fast ejendom i Danmark vil blive forelagt.

Der vil blive nedsat en kommission til at udarbejde ændringer til lov om valg til rigsdagen.

Der agtes fremsat forslag til lov om civilforsvaret og forskellige lovforslag indenfor sundhedsvæsenets område, herunder forslag til ny levnedsmiddellov og forslag om revision af loven om sygehusvæsenet.

Loven om statsstøtte til dækning af privatbanernes underskud vil blive foreslået forlænget. Endvidere vil stærkstrømsloven blive optaget til revision.

Efter at udvalget, som har behandlet spørgsmålet vedrørende revision af loven om efterforskning og indvinding af råstoffer i Danmarks undergrund, har afgivet beretning, vil loven blive taget op til revision.

Ministeriet vil søge den sociale lovgivning videreført i det omfang, den finansielle og økonomiske situation tillader det. Under forberedelse er forslag til lov om bosætningslån, om husmoderafløsere og om ændringer i bestemmelserne om kommunehjælpens størrelse og retsvirkninger.

Lovgivningen om arbejderbeskyttelse vil blive optaget til revision.

Lovgivningen om de militære invalider vil blive søgt udvidet til at omfatte hjemneværnet.

Ministeriet vil lægge vægt på at fremme de fællesnordiske bestræbelser indenfor sociallovgivningen, og man håber, at en allerede af sagkyndige udarbejdet konvention om adgang til aldersrente for statsborgere fra de andre nordiske lande kan forelægges til ratifikation inden udgangen af dette kalenderår. Danmark vil fortsat yde sit bidrag i de internationale socialpolitiske overvejelser såvel indenfor den internationale arbejdsorganisation som indenfor De Forenede Nationers sociale og økonomiske råd og sociale kommission.

Der vil blive nedsat en kommission med den opgave at undersøge mulighederne for en forbedring af ferieordningen under hensyntagen til samfundets økonomiske bæreevne.

Da det i forrige rigsdagssamling har vist sig, at der ikke var parlamentarisk mulighed for at gennemføre det da fremsatte forslag til ændringer i arbejdsløshedsloven, agter ministeriet at søge fornøden støtte til de vanskeligt stillede arbejdsløshedskasser.

Under spændte udenrigspolitiske forhold har Hans Majestæt Kongen i sin hilsen til rigsdagen manet til samarbejde og sammenhold. Ledetråden for ministeriets virke vil fortsat være at arbejde for det danske riges selvstændighed og frihed, for vor ret til at leve i et frit folkestyret samfund og jævnsides hermed at gøre en ærlig indsats i det mellemfolkelige arbejde for at fremme fredeligt samarbejde og forståelse mellem nationerne.

Ministeriet vil fortsat bestræbe sig for at samle alle ansvarsbevidste kredse i vort land om den økonomiske genrejsning for derigennem at sikre hjemmenes tryghed og skabe forudsætningerne for nye kulturelle og sociale fremskridt.

Ministeriet indbyder alle demokratiske kræfter til et godt og frugtbart samarbejde efter disse retningslinier.

I forventning om, at vort arbejde i denne rigsdagssamling på tærskelen til vor grundlovs hundredeårsdag vil bære vidne om det frie danske folkestyres livskraft, beder jeg rigsdagens medlemmer indlede samlingen med et leve for vort fædreland: Danmark leve!

(Forsamlingen besvarede statsministerens leve med et trefoldigt hurra).

Kilde

rigsdagstidende.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Folketingstale, Socialdemokratiet, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-hedtofts-tale-ved-rigsdagens-abning-1948>